

לשכת הרבנות מודיעין

THE CHIEF RABBINATE OF MODIIN

לפרשת בחוקותי בענין לימוד התורה

התורה מבטיחה לנו בפסוק "אם בחוקותי תלכו" (ויקרא כו, ג) שהליכה בחוקי ד' שע"פ דברי חז"ל רומזת ללימוד התורה בעמל והשתדלות כפרש"י - שתהיו עמלים בתורה. מביאה וגורמת לכל הברכות המצוינות בפסוקים לקמן "ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פרי" וגו'. ומצאנו בגמ' מנחות (דף כט:)-אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר לפניו: רבש"ע, מי מעכב על ידך? (מה שכתבתה שאתה צריך להוסיף עוד עליהם כתרים) אמר לו: אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות. אמר לפניו: רבש"ע, הראהו לי, אמר לו: חזור לאחורך. הלך וישב בסוף שמונה שורות, ולא היה יודע מה הן אומרים, תשש כחו; כיון שהגיע לדבר אחד, אמרו לו תלמידיו: רבי, מנין לך? אמר להן: הלכה למשה מסיני, נתיישבה דעתו. חזר ובא לפני הקב"ה, אמר לפניו: רבוננו של עולם, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה ע"י? אמר לו: שתוק, כך עלה במחשבה לפני. אמר לפניו: רבוננו של עולם, הראיתני תורתו, הראני שכרו, אמר לו: חזור [לאחורך]. חזר לאחוריו, ראה ששוקלין בשרו במקולין, אמר לפניו: רבש"ע, זו תורה וזו שכרה? א"ל: שתוק, כך עלה במחשבה לפני. עכ"ד הגמ' שם.

ויש להתבונן בדברי חז"ל אלו מה פירוש עיכוב החידושים המכונים כתרים לאותיות בגלל שעתידי רבי עקיבא לחדש, והרי ארז"ל (ירושלמי פאה פי"ג, א) "כל מה שעתידי תלמיד ותיק עתידי לחדש, נמסר לו למשה מסיני". ובמגילה ספ"ב נאמר - "כל מה ששואל תלמיד לרבו נאמר למשה בסיני". (ראה בס' שמחת הרגל להחיד"א על הגדה של פסח בביאור "עד ששרדה בן זומא").

א"כ אם הדברים נמסרו למשה מסיני מה מקום יש לעיקוב הוצאת חידושים אלו עד לרבי עקיבא בן יוסף שיבא ויחדשם, הלו ממה נפשך אם נמסר למשה אין זה חידוש ואם התלמיד הוא המחדש, במה איפוא נמסר למשה?

ראיתי ביאור נפלא לשאלה זו כי יש כאל לימוד מיוחד שאמנם נמסרו הדברים למשה מסיני אולם לא יצאו לאור אלא ע"י חידוש רק אחר שיחדשו החידושים יעברו הדברים למקבלי התורה, משה רבינו אומנם קיבלם אך מסירותם תבצע לאחר שיחדשו התלמידים, כי רצון הבורא שיהיה לימוד התורה מתוך עמל יצרה וחידוש.

ומעשה היה בזמן מרן הבית יוסף רבינו יוסף קארו שהיה מתקשה בקושיא זמן רב ולאחר עמל ויגיעה מצא ביאור וישוב לקושיותיו.

לשכת הרבנות מודיעין

THE CHIEF RABBINATE OF MODIIN

והנה יום אחד הולך מרן הב"י באחת מסימטאותיה של העיר צפת ושומע קול מלמד תלמוד לתלמידים שהקשה לו אחד התלמידים את קושייתו, ולאחר רגעים אחדים שהתבונל המלמד בסוגיא תירץ תירוץ כתירוצו של הב"י, רבי יוסף קארו חלשה דעתו מעט ש הרי הוא עמל רבות עד שהגיע למסקנת הביאור שהמלמד ביאר לתלמידיו בזמן מועט.

והמלאך המגיד שהיה לומד בקביעות עם מרן הב"י אמר לו שאל תחלש דעתו מענין זה כי חידוש נפלא זה היה צריך עמל רב כדי להורידו לעולם הזה אולם לאחר שזכה מרן הב"י לעמול בסוגיא זו ולחדש זה החידוש פתח פתח פתוח לכל תלמיד חכם לגלות ביתר קלות ביאור הסוגיא...

ונמצאנו למדים כי אף אומנם שקיבל משה רבינו כל התורה כולה בשלימות כולל גם מה שתלמיד ותיק וכו' אולם חפצו של הקב"ה שכל אדם מישראל יחדש בתורה ולימודו יהיה יצירתי וחדשני עד שכתרים וחיידושים אלו הופכים להיות חלק מן התורה ממש שיועברו ע"י כדוגמת רבי עקיבא שחיידושו ויצירותיו הועברו דוקא עד תקופתו הוא וע"י בלבד, כי זהו רצונו יתברך.

ולכן דור דור השאירה התורה מקום לכל לומד תמיד וותיק וצוברא מרבנן מקום להתגדר מתוךמטרה וחובת שליחות כי רק הוא עתיד לחדש חידוש זה ואם לא יעמול לברר וללבן מה שקיבלה נשמתו בסיני אין אחר שיעשה זה עבורו ונמצא חסר בענין זה.

וכך מובן דברי ספר חסידים סי' תקל שכתב בחומר כתיבת חיידושי תורה שכל מי שמחדש בתורה ואינו כותבו הרי זה גוזל ויענש ע"ז.. עכ"ל.

ודברים חריפים אלו של הגאון בעל ס' חסידים מובנים יותר ע"פ דברינו כי חובת החידוש למחדש היא חובה שהרי רק לימוד מתוך עמק ורצינות יוריד בהירות נפלאה באותה תורה שרק תלמיד זה הניחו לו מקום להתגדר ולכן אם לא ישתדל לעמול ולברר חיידושו הוא נמצא שהחסיר בעולם שליחות נעלה זו.

ולכן אומרים אנו יום יום בתפילתינו "ותן חלקינו בתורתך" או למנהג אחר ושים חלקינו בתורתך" בשינהם כונה אחת היא כי חפצים ומתפללים אנו שזכה לחדש את חליקנו אנו בתורה וכי לכל ישראל יש חלק פרטי בתורה עצמה אך אין מגיעים לחלק זה אלא מתוך עמל וידגיעה ויה"ר שזכה לעמול בלימוד תורתנו הק' ולזכות לחדש כל אחד חליקו כי רצון הבורא הוא חידוש ויצירה לכל נברא ולכן זוכים ע"י כך כי מד' נשא ברכה.

בברכת שבת שלום,
הרב אליהו אלחרר
רב העיר מודיעין

לשכת הרבנות מודיעין

THE CHIEF RABBINATE OF MODIIN

לפרשת בחוקותי בענין לימוד התורה

כנ"ל בשינוי מעט

התורה מבטיחה לנו בפסוק "אם בחוקותי תלכו" (ויקרא כו, ג) שהליכה בחוקי ד' שע"פ דברי חז"ל רומזת ללימוד התורה בעמל והשתדלות כפרש"י - שתהיו עמלים בתורה. מביאה וגורמת לכל הברכות המצוינות בפסוקים לקמן "ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פרי" וגו'. ומצאנו בגמ' מנחות (דף כט:)-אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר לפניו: רבש"ע, מי מעכב על ידך? (מה שכתבתה שאתה צריך להוסיף עוד עליהם כתרים) אמר לו: אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות. אמר לפניו: רבש"ע, הראהו לי, אמר לו: חזור לאחורך. הלך וישב בסוף שמונה שורות, ולא היה יודע מה הן אומרים, תשש כחו; כיון שהגיע לדבר אחד, אמרו לו תלמידיו: רבי, מנין לך? אמר להן: הלכה למשה מסיני, נתיישבה דעתו. חזר ובא לפני הקב"ה, אמר לפניו: רבונו של עולם, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה ע"י? אמר לו: שתוק, כך עלה במחשבה לפני. אמר לפניו: רבונו של עולם, הראיתני תורתו, הראני שכרו, אמר לו: חזור [לאחורך]. חזר לאחוריו, ראה ששוקלין בשרו במקולין, אמר לפניו: רבש"ע, זו תורה וזו שכרה? א"ל: שתוק, כך עלה במחשבה לפני. עכ"ל הגמ' שם.

ויש להתבונן בדברי חז"ל אלו מה פירוש עיכוב החידושים המכונים כתרים לאותיות בגלל שעתיד רבי עקיבא לחדש, והרי ארז"ל (ירושלמי) "כל מה שעתיד תלמיד ותיק עתיד לחדש, נמסר לו למשה מסיני". ובמגילה ספ"ב מובא – "כל מה ששואל תלמיד לרבו נאמר למשה בסיני". (ראה בס' שמחת הרגל להחיד"א על הגדה של פסח בביאור "עד שדרשה בן זומא").

א"כ אם הדברים נמסרו למשה מסיני מה מקום יש לעיקוב הוצאת חידושים אלו עד לרבי עקיבא בן יוסף שיבא ויחדש, הלו ממה נפשך אם נמסר למשה אין זה חידוש ואם התלמיד הוא המחדש, במה איפוא נמסר למשה?

וראיתי בכמה מן המפרשים שעמדו בקושיא זו ועולה מדבריהם ביאור נפלא לשאלה זו שאמנם נמסרו הדברים למשה מסיני אולם לא יצאו לאור אלא ע"י חידוש רק אחר שיחודשו החידושים יעברו הדברים למקבלי התורה, משה רבינו אומנם קיבלם אך מסירותם תבצע לאחר שיחדשו התלמידים, כי רצון הבורא שיהיה לימוד התורה מתוך עמל יצרה וחידוש.

לשכת הרבנות מודיעין

THE CHIEF RABBINATE OF MODIIN

ומעשה היה בזמן מרן הבית יוסף רבינו יוסף קארו שהיה מתקשה בקושיא זמן רב ולאחר עמל ויגיעה מצא ביאור וישוב לקושיותיו.

והנה יום אחד הולך מרן הב"י באחת מסימטאותיה של העיר צפת ושומע קול מלמד תלמוד לתלמידים שהקשה לו אחד התלמידים את קושייתו, ולאחר רגעים אחדים שהתבונל המלמד בסוגיא תירץ תירוץ כתירוץ של הב"י, רבי יוסף קארו חלשה דעתו מעט שהרי הוא עמל רבות עד שהגיע למסקנת הביאור שהמלמד ביאר לתלמידו בזמן מועט.

והמלאך המגיד שהיה לומד בקביעות עם מרן הב"י אמר לו שאל תחלש דעתו מענין זה כי חידוש נפלא זה היה צריך עמל רב כדי להורידו לעולם הזה אולם לאחר שזכה מרן הב"י לעמול בסוגיא זו ולחדש זה החידוש פתח פתח פתוח לכל תלמיד חכם לגלות ביתר קלות ביאור הסוגיא...

ונמצאנו למדים כי אף אומנם שקיבל משה רבינו כל התורה כולה בשלימות כולל גם מה שתלמיד ותיק וכו' אולם חפצו של הקב"ה שכל אדם מישראל יחדש בתורה ולימודו יהיה יצירתי וחדשני עד שכתרים וחדושים אלו הופכים להיות חלק מן התורה ממש שיועברו ע"י כדוגמת רבי עקיבא שחידושו ויצירותיו הועברו דוקא עד תקופתו הוא וע"י בלבד, כי זהו רצונו יתברך.

ולכן דור דור השאירה התורה מקום לכל לומד תמיד וותיק וצוברא מרבנן מקום להתגדר מתוך מטרה וחובת שליחות כי רק הוא עתיד לחדש חידוש זה ואם לא יעמול לברר וללבן מה שקיבלה נשמתו בסיני אין אחר שיעשה זה עבורו ונמצא חסר בענין זה. וכך מובן דברי ספר חסידים סי' תקל שכתב בחומר כתיבת חידושי תורה שכל מי שמחדש בתורה ואינו כותבו הרי זה גוזל ויענש ע"ז...עכ"ל.

ודברים חריפים אלו של הגאון בעל סי' חסידים מובנים יותר ע"פ דברינו כי חובת החידוש למחדש היא חובה שהרי רק לימוד מתוך עמק ורצינות יוריד בהירות נפלאה באותה תורה שרק תלמיד זה הניחו לו מקום להתגדר ולכן אם לא ישתדל לעמול ולברר חידושו הוא נמצא שהחסיר בעולם שליחות נעלה זו.

ולכן אומרים אנו יום יום בתפילתינו "ותן חלקינו בתורתך" או למנהג אחר ושים חלקינו בתורתך" בשינהם כונה אחת היא כי חפצים ומתפללים אנו שנוכה לחדש את חלקנו אנו בתורה וכי לכל ישראל יש חלק פרטי בתורה עצמה אך אין מגיעים לחלק זה אלא מתוך עמל וידגיעה ויה"ר שנוכה לעמול בלימוד תורתנו הק' ולזכות לחדש כל אחד חלקו כי רצון הבורא הוא חידוש ויצירה לכל נברא ולכן זוכים ע"י כך כי מדי' נשא ברכה.

בברכת שבת שלום,
הרב אליהו אלחרר שליט"א
רב העיר מודיעין